

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Національно-патріотичне виховання є складовою загального виховного процесу, головною метою якого є набуття молодими громадянами соціального досвіду, готовності до виконання громадянських обов'язків, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування особистісних рис громадянина, фізичної досконалості, моральної, інтелектуальної, правової культури.

Перед суспільством стоять першочергові завдання – відродження національної свідомості, формування почуття національної гідності, виховання поваги до своєї історії, культури, традицій, звичаїв. В умовах становлення української держави патріотичному вихованню належить пріоритетна роль. Про це свідчать державні документи: Указ президента «Про освіту» від 05.09.2017р. в якому зазначається: «Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави».

Мета національно-патріотичного виховання майбутніх учителів у процесі їхньої художньо-трудової діяльності може досягатися шляхом реалізації таких виховних завдань: забезпечення сприятливих умов для самореалізації особистості в Україні відповідно до її інтересів та можливостей; виховання правової культури, поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки та історичних святинь; сприяння набуттю молоддю соціального досвіду, успадкування духовних та культурних надбань українського народу; формування мовної культури, оволодіння та вживання української мови як духовного коду нації; забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турбота про молодших та людей з особливими потребами; створення умов для розвитку громадянської активності, професіоналізму, високої мотивації до праці як основи конкурентоспроможності громадянина, а відтак, держави; сприяння розвитку фізичного, психічного та духовного здоров'я; задоволення естетичних та культурних потреб особистості; реалізація індивідуального підходу до особистості та виховання; забезпечення умов для самореалізації особистості відповідно до її здібностей, власних і суспільних потреб та інтересів; розвиток світоглядної культури молодої людини, її ціннісних орієнтацій і створення умов для вільного світоглядного вибору; професійне виховання, яке передбачає становлення юнаків і дівчат як досвідчених фахівців, які досконало володіють професійними знаннями, вміють творчо застосовувати їх на практиці, приймати нестандартні рішення, готових до роботи в умовах ринкових відносин; оволодіння результативними методами та навиками набуття нових знань, формування потреби у постійному інтелектуальному, духовному і моральному збагаченні та самовдосконаленні [2].

Основними принципами національно-патріотичного виховання є:

- принцип національної спрямованості;
- принцип культуровідповідності;

- принцип цілісності;
- акмеологічний принцип;
- принцип життєвої творчої самодіяльності;
- принцип толерантності;
- врахування індивідуальних задатків і здібностей майбутніх фахівців, рівнів їхнього інтелектуального та загально-культурного розвитку, специфіки курсу навчання і майбутньої спеціальності;
- партнерство як форма стосунків між викладачами і студентами;
- єдність навчання, виховання та науково-дослідної роботи;
- цілісність і системність виховного впливу на студентів як майбутніх учителів.

Система заходів виховання майбутніх учителів базується на положеннях Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді з урахуванням взаємозв'язку процесів профільного навчання та виховання [2].

Першооснови патріотичного виховання були закладені в народній педагогіці, значення якої висвітлюється в роботах О. Любара, В. Мацока, В. Пугача, М. Стельмаховича, Д. Федоренка. У наших дослідженнях М. Аркаса, Л. Дмитрієва, Д. Лихачова, В. Яременка, висвітлюється виховний ідеал давньоруської епохи, складовою частиною якого виступає патріотичне виховання.

Патріотизм – це поєднання знань, почуттів і дій, що не протиставляється, а органічно доповнюється національним та інтернаціональним вихованням. У процесі патріотичного виховання культивуються кращі риси української ментальності – любов до України, працелюбність, індивідуальна свобода, зв'язок із природою, щирість і доброта, гостинність, повага до рідних та ін. Істинний патріот – це завжди людина національно зріла [1].

Серед класиків педагогічної науки до проблем національно-патріотичного виховання зверталися Г. Ващенко, О. Духнович, А. Макаренко, О. Огієнко, С. Русова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський, та інші видатні вчені.

У своїх працях вони висвітлювали актуальні для свого часу проблеми розвитку патріотичних почуттів школярів як складової частини національної системи виховання, висували ідею виховання „свідомого” громадянина, патріота своєї Батьківщини.

Проблемі патріотичного виховання, сутності таких понять, як патріотична свідомість, любов до Батьківщини, присвячені фундаментальні праці вчених-філософів В. Бичка, О. Забужка, І. Надільного, І. Стогнія, В. Шинкарука та ін. Цінними є роботи сучасних педагогів, що досліджують в своїх наукових працях поняття патріотизм: І. Беха, А. Богуш, М. Боришевського, В. Котирло, Ю. Трофімова.

У сучасному зверненні до народної педагогіки спостерігається дещо спрощене та одностороннє її розуміння, сприйняття лише її окремих положень, епізодичне використання її засобів. Саме цим можна пояснити те, що освітяни у виховній практиці часто залишають поза увагою унікальні місцеві традиції, не використовують достатньою мірою автентичні фольклорно-етнографічні твори, а також безпідставно ігнорують виховні можливості трудових свят та обрядів. Щодо останніх, то саме вони є традиційною формою передавання соціального досвіду і духовних цінностей, моральних норм і принципів від старшого покоління до молодшого, від суспільства до індивіда.

Ефективність свят як засобу виховання полягає в тому, що вони впливають одночасно на свідомість і почуття, задовольняючи духовні потреби молоді. Це, власне, спонукає багатьох учених, педагогів-практиків до виявлення педагогічних умов ефективного використання народно-педагогічних засобів у навчально-виховному процесі освітніх закладів. Дослідженнями встановлено, що такими, зокрема, є ґрунтовне комплексне планування роботи і визначення кадрової спроможності; зв'язок з батьками – носіями народної педагогічної мудрості; дослідження педагогічним колективом джерел народної педагогіки; активна участь вихованців та їхніх батьків у відтворенні, відродженні форм, засобів і методів народної педагогіки; аналіз результативності й передбачення перспективи виховання, в основі якого – народна педагогіка, планування активних, творчих форм роботи педагогічного колективу в означеному аспекті.

Основні засоби і методи народного виховання мають комплексний характер, вирішують одночасно декілька педагогічних завдань. Серед дослідників народної педагогіки немає єдиної думки щодо засобів народного виховання. В окремих публікаціях до них відносять казки, прислів'я, приказки та інше, тобто твори фольклору.

Науковці такі засоби поділяються на три групи:

- 1) засоби матеріальної культури – природа, діяльність;
- 2) засоби духовної культури – слово, рідна мова, фольклор, релігія, мистецтво, гра;
- 3) засоби соціонормативної культури – традиція, громадська думка.

Запропонована класифікація засобів української народної педагогіки має узагальнений характер. Таким чином, усі засоби народної педагогіки поділяємо на три блоки: фольклор, гра, традиції. Кожен із них складається із взаємопов'язаних елементів. Так, наприклад, будь-яка народна традиція включає елементи гри, пісні, і будь-яка гра не може проходити без використання малих жанрів фольклору: лічилки, мирилки, примовки тощо.

Народна педагогіка – система поглядів народу на освіту та виховання дітей і молоді. Вона створювалася протягом ряду століть, збагачувалася, вдосконалювалася й є результатом колективного творчого внеску багатьох поколінь в духовну скарбницю народу, багатющим і невичерпним джерелом людяності, гідності, мудрості, гуманності.

Кожен народ творить свою педагогіку, котра є глибоко національною за змістом, відображає його економічний, історичний, культурний, національний шлях розвитку, включає загальнолюдські основи.

Вперше термін “народна педагогіка” в науковий обіг увів К.Д.Ушинський, в Україні О.В.Духнович (вжив у підручнику “Народная педагогія в пользу училищ и учителей сельских”, 1857 р.).

Засоби виховання – вид діяльності народу, який може впливати на особистість:

- рідна мова;
- усна народна творчість;
- види народного мистецтва;
- національні традиції, звичаї, обряди (традиція – історично складений і переданий з покоління в покоління досвід, практика в будь-якій галузі суспільного

життя, норми поведінки, смаки; звичай – манера поведінки, прийнятий спосіб дії; обряд – сукупність установлених звичаєм дій, пов'язаних із побутовими традиціями або з виконанням релігійних установ, ритуал);

– національна символіка (вираження національних ідей, понять або почуттів за допомогою умовних знаків – символів);

– народні ігри, іграшки;

– сімейно-побутова культура.

Таким чином, кожен із напрямків виховної роботи спрямований на досягнення мети, вирішення конкретних завдань шляхом ефективного використання відповідних форм і методів роботи. Єдність, взаємодоповнюваність усіх напрямків виховання є важливою умовою результативності навчально-виховної роботи в цілому та національно-патріотичного виховання майбутніх учителів зокрема.

Список використаної літератури

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.

2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки // Управління освітою. – 2013. – № 4. – С. 27–41.

Даниїл Бум

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО ДЕКОРАТИВНО- ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

У сучасному взаємозалежному й взаємопов'язаному світі в умовах глобалізації усіх сфер соціальної дійсності та інформаційної насиченості постала проблема становлення й розвитку людини, здатної до комплексного осмислення світу і знаходження зв'язків між явищами об'єктивної дійсності. Ці обставини ініціюють процеси глибинних соціальних перетворень і, як наслідок, формують закономірності стратегії розвитку сучасної педагогічної освіти [2].

Одним із завдань вищої освіти в умовах гуманізації та демократизації в Україні є формування освіченої особистості, забезпечення пріоритетності її всебічного розвитку, формування духовних цінностей та творчої активності.

Саме вивчення народного декоративно-прикладного мистецтва створює умови для творчої спрямованості навчально-виховної діяльності студентів, залучає їх до культурних традицій свого народу, є ефективним засобом формування художніх здібностей та креативності, забезпечує гармонійний розвиток пізнавальної діяльності майбутнього педагога.

Сучасні дослідники реформування світових систем професійної підготовки вчителя все більше уваги звертають на творчий розвиток особистості педагога. Вони розглядають особистість учителя як системно структуровану соціальну якість індивіда, яка формується в суспільній діяльності та спілкуванні й характеризується входженням індивіда в соціокультурні відносини. «Ядром особистості»